

IV. *De Frigidæ in Febris Usu. Auctore Cl. Nicolao Cyrillo Prim. Med. Prof. Neapol. & R. S. S.*

USUS Frigidæ & Frigidorum in Febris haud recens est, sed apud Antiquissimos Medicos minimè infrequens fuit. In Febris enim calidioribus, post Paroxysmi ἀκμὴν, liberaliorem Aquæ, vel cuiuspiam refrigerantis liquoris potationem concedebant, quâ defervescente febrili æstu, Æger placidè conquiescens in criticum sæpenumerò sudorem exfolveretur. Verùm Febres curare *solâ nivatâ Aquâ* copiosissimè per plures dies exhibitâ, omni subtracto medicamento alimentoque, id quidem omninò novum existimo; atque non solum insolenter, sed, ut verum fatear, audacter nimis, non multis ab hinc annis hîc tentatum, methodo, ut rumor fuit, ab Hispaniâ, rudi & indigesto Commentariolo communicatâ: quâ curandi ratione nonnullos ex ipsis Orci faucibus, præter omnem expectationem, ereptos sub oculis nostris attoniti vidimus. Hæcere primùm cauti Medici tantâ Aquæ alluvie perterriti: at frequenti felicissimoque eventu excitati, tentandi primùm, mox audaciores facti, quod quidam cæco impetu, & nullo morbi, morbi que temporum discrimine aggrediebantur, ad cautiorem & securiorem methodum rede gere: ita ut nullus jam apud nos sit Medicus, qui Cleophrantus σοσιφύχης (ut notat Harduinus in Plinium, Lib. 26.) appellari nolit. Hujus Methodi Canones repetitis experimentis confirmatos exponam. Magnum enim remedium est Diætæ Aqueæ, (hoc nomine appellare libuit) quare in illius administratione,

2

quem-

quemadmodum in omnium magnorum remediorum usu, accuratissimis cautionibus procedendum, ne quod pro Ægrotantis salute instituitur, illius potius necem moliatur.

Præcipuus Canon est, ut post aliquot horarum à cibo abstinentiam, Ventriculo scilicet omninò vacuo, Aqua nive refrigerata ebibi incipiat, ad libram unam vel duas, pro Ægrotantis ætate, viribus, aut etiam siti. Eadem copia singulis horis, aut secundâ quâque, ut tardius, repetenda, eademque noctu diuque, nullâ factâ intermissione nisi per subrepentem fortassè somnum, exhibeatur. A Cibo omninò abstinere debent Ægrotantes: Experimentiâ enim constat, illum cum Aquâ copiosâ permissum, non solum in Ventriculo putredinem concipere, verum etiam ab eodem epotæ Aquæ substantiam infici, eamque minùs aptam reddi, quæ facilè exilissima vascula permeare, adeoque in extima simul & intima corporis dijici ac diffundi possit, ad præcipationem & secretionem noxiorum humorum moliendam. Inedia hæc ad plures dies producenda, quousque scilicet Febris vel prorsus intermiserit, vel ad summam remissionem devenit, atque Æger identidem de fame conqueri incipiat: si enim maturiùs exhibeatur Cibus, statim Febris suis stipata Symptomatibus iterum recrudescet. Quapropter nonnunquam ad septem, imò ad decem & plures dies (dummodò ab Aquâ non abstineatur) Ægrotantes ab omni alimento prohibemus. Neque ab hac abstinentiâ quidquam metuendum: vel quòd ob Aquæ frigiditatem, arctioribus redditis cutis spiraculis, Transpiratio insensibilis, adeoque nutritionis necessitas imminuatur; vel quòd Aqua ipsa Nutrimenti Officinas
assiduò

affiduo præterfluens, si quæ inibi sunt alimentorum reliquæ (sunt autem semper impactæ) eas secum rapiat, atque per universum Corpus diffundens, nutritionis negotio, quoad fieri potest, consulat. Quomodocumque autem se res habeat, illud quotidianâ praxi confirmatum est, Cibum cum copiosâ Aquâ commisceri, absque summo Ægri periculo, non posse: ita ut quamprimùm Cibus Ægrotanti conceditur, ille vel absque Potu, vel cum exiguâ Aquæ potatione exhibendus: imò concedendum quoque est aliquot horarum intervallum à Frigidæ potû vacuum, quo commodè Cibus in Ventriculo digeri queat.

Hic feligendus tenuissimus & εὔπεπτος, ut Panis purâ Aquâ coctus, Pastilli de micâ Panis, Ovum forbile, vel vix ferculum aliquod jurulentum. Hæc semel primùm & paucissima, hinc bis in die exhibenda, ut sensim ad lautiusculum prandium, servatâ tamen exiguâ cœnâ, gradum faciamus: omninò verò, etiam per mensem & ultrâ, carnibus parcendum. Cum hujus generis Cibo vescuntur Ægri, haud Aquæ valedicendum, sed peractâ illius assumpti digestionis, ad duas vel tres potationes erunt cogendi: quousque integrè devicto morbo, corporis vires sensim recuperantes, ad diu exoptatam convalescentiam perducantur.

In hujus autem Curationis curriculo quædam accuratè animadvertenda sunt. Principem locum tenet Observatio, num Aqua assumpta facilem sibi transitum paret, an non. Cum Urinæ, saltem post diei intervallum, copiosiores & decolores sensim fieri incipiunt; tunc Aquam viam sibi facere cæpisse puta. Nonnunquam primâ statim die vel secundâ tertiâve, Alvus

solvitur, cum ejectione primum fæculentioris faburræ, mox variegatorum humorum : hinc spes major affulget ; Febris enim, Alvo solutâ, sensim se remitti, atque symptomata sedari incipiunt. Quod adeò verum est, ut si secundus vel tertius dies excurrat, absque eo quod ventre secedant Ægri, etiamsi universa fortè Aquæ quantitas per Urinæ vias foras amandetur ; Clysteribus tamen suppositis, & Oleo Amygdalarum dulcium per os assumto, lubrici reddendi : crassiores enim humores, qui in primis viis continentur, quique Febrim foveant, vel in Febricitantium corporibus ex Morbo produci solent, haud possunt per cæca Urinæ secernicula foras protrudi, sed per amplios Intestinarum tubos sunt eliminandi. Adde, quòd exantlatis primis ductibus, facilè poterit Aqua in ultimos Corporis recessus trajici, atque Sanguini, aliisque secundariis dictis liquoribus medicinam facere.

Si verò accidat (accidit autem sæpè) ut Parotides appareant, vel cum ipsis Alvi vel Urinæ excrementis purulentum quid intermixtum observetur, quod evidens indicium est maturi & rupti jam Abscessûs ; haud ab Aquæ exhibitione surperfedendum, sed eâdem urgendum magis est. Una enim Aqua, quæ stagnantes in internis partibus humores ad externas depellere, collectos ad maturationem perducere potuit, vim quoque habebit eisdem per varia Corporis secernicula integrè deturbandi, atque partes Abscessu prehasas à *necrosi* præservandi : quemadmodum sæpissimè in Praxi vidimus. Praxis tamen eadem nos docuit, abscessus in Cerebro & Thorace factos non adeò facilè Aquæ usu superatos esse : etsi non paucos vidimus, Pure è naribus, auribus, ore, & tussi quoque è pulmonibus educto,

integrè sanatos. Solemus proinde cùm talium symptomatum signa superveniunt, haud Aquæ præsidium refpuere ; sed si somnolenti evadant Ægri, Vescantia, vel aliud Phænigmatum genus applicare : aut si difficultate spirandi exerceantur, Oleum ex Amygdalis dulcibus recens expressum propinare, vel Aquam ipsam ex frigidâ tepidiusculam reddere. Non rarò insuper accidit, ut primis præsertim Aqueæ diætæ diebus, vomitus, & quidem vehemens, superveniat : quo si heterogenei humores, ut fieri solet, ejiciantur, pro bono habendum ; cessat enim cum Ægrotantis levamine, postquam venticulus omninò exoneratus sit. Quodd si Aqua ipsa vix epota evomatur, ad iteratas & frequentiores potationes Æger cogendus : etenim Aquam vomitu rejectam maligni humores subsequi solent. Constante item & assiduò Aqua est exhibenda, si Singultus suboritur : hunc enim quemadmodum ab Aquâ excitatum, ita ab Aquâ continentur epotâ compefci observamus. Sudor verò si Frigidam potanti superveniat, solet vires exsolvere, non sine magno vitæ discrimine : Id quidem paradoxon videri poterit iis, qui ex Frigidæ in Febribus potu sudorem expectant, in quo *magnum* domini *Hancock Febrifugum* consistere scimus. At in diætæ Aqueæ usu, si sudor superveniat, is cohibendus, Aquâ adhuc frigidiori & copiosiori exhibitâ, Ægrique corpus remotis stragulis, ventilabro, & perflatu conclavis refrigerandum : sunt qui & nive ipsâ contritâ conspergere audent.

Maxima porrò in Aquæ usu Medicorum crux est, cùm Ægri vel delirio, vel Lethargo, vel summâ virium abjectione affecti, ad Aquam justâ copiâ & frequentiâ bibendam impares redduntur. Tunc quidem
omnis

omnis adhibenda est industria, ut postremum quod illis restat remedium, nempe Aqua, exhibeatur : Quod à delirantibus vi & minis, à valdè debilibus & consopitis Nive in os intrusâ, per fas & nefas, nonnunquam extorsimus.

Post expositam Aquæ diætæ methodum, & quomodo symptomatibus *επιφαινόμεναις* occurrendum sit, reliquum est, ut quibus in Febribus, & quo illarum tempore ad hoc præsidium deveniendum sit, exponamus. In principio sanè Universali Febrium haud opportunum est statim Aquam arripere : quum enim tunc temporis cruda & crassa sint omnia, haud jure speres à copiosâ Aquâ peccantes humores posse vel secerni vel exturbari. Secùs in Morbi statu cum omnia exacerbata sunt, & *ἡ νόσος ἀνθείη*, ut ait *Hippocrates* cum nempe Æger ad maximum periculum perductus est, Aquæ præsidium opportunum locum habet : tunc enim materia Febrim fovens ex diutinâ ebullitione, particularum contritionem quandam, vel, si mavis, aliqualem coctionis umbram adepta, poterit copiosæ Aquæ exhibitione, illiusque cum humoribus corporis permistione veluti præcipitari, secerni, atque quâ data porta evacuari. Hinc igitur sæpe accidisse vidimus, ut fortunatiùs evaserint, qui in ipso veluti mortis agone constituti ad hoc extremum præsidium, tanquam ad sacram anchoram confugère. Hoc monitum negligentes audaculi quidam Medici, Aquam in Febrium principio, vel incremento exhibentes, in maxima pericula, & mortem ipsam, Ægros deduxere. Non inficias tamen iverim, in Febribus Biliosis, seu tenues humores pro causâ agnoscantibus, non infelici ausu, Aquam quandoque in ipso principio exhibitam esse : & ratio ex suprâ dictis evidentissima est.

In Febribus igitur Acutis, Malignis, & lethali bus omnis generis, quo tempore opportunum videbitur, quod à maximo Ægri periculo significare solet, ad diætam Aqueam deveniendum. Nam vel Febres tales sunt, ex quibus ad concretionem tendit sanguis; & tunc Aquâ copiosâ cum eo permistâ faciliè poterit fluidam naturam ferè amissam iterum recuperare: Vel ex Febre sanguinis massa ad nimiam tenuitatem, cum spirituum exsolutione vergit; atque hoc casu Aqua, præsertim frigida, salia acria sanguinem dissolventia solvere & retundere potis erit. Unde phænomeno lux, cur scilicet frigidum jam redditum Febricitantis Corpus ex frigidæ potatione veluti miraculo incalescat. Sive enim sanguis ex pernicioso spirituum effluxu con crescere incipiat, sive ex nimia illius dissolutione spiritus evolent; semper frigidæ copia cum illo permista (accedente quoque pororum cutis constrictione) æque spirituum dissipationem prohibebit, adeoque Calor amissus revocabitur.

Hinc illud hic inculcandum, quod à principio innuavimus, Aquam non nisi nivatam Febricitantibus præscribendam: primùm enim frigidâ se eâ copiâ ingurgitant Ægri, quæ operi necessaria est, calidam verò respuere post primas potationes solent: prætereà ab Aquæ frigiditate Ventriculi Fibris vis major elastica accedit, quâ propelli in ultiores vias usque ad sanguinem ea faciliè possit; contrà tepescens fibras easdem ad atoniam disponens, sui mole ventriculum inflat, pondere premit ac anxium reddit.

Haud tamen dissimulabimus, nos quandoque non frigidam, sed calentem Aquam præscribere: cum scilicet Pulmonum & Viscerum Inflammationes & dolores cum Febribus copulantur: veriti ne frigidum
partes

partes phlogosi prehenfas ad *νέκρωσιν* disponat. Verum negare minimè possumus in his casibus nonnunquam ad frigidiusculam, etsi non nivatam, transitum fieri : cùm nempe, tepentis Aquæ fastidio affecti Ægrotantes, illam assiduò bibere renuunt. Satiùs enim esse reputamus, multam frigidiusculam, quàm paucam tepentem, sed operi imparem ministrare.

Juxtà hos canones (quos Experimenta sæpiùs instituta, & Ratio postmodùm, si non invicta, saltem non omninò infirma suavit) Diætâ Aqueâ in Febribus multoties usi, felices eventus notavimus, ut *ἀγιστον μὲν ὕδωρ* verè fateremur. Nonnunquam tamen præconceptâ spe frustrati sumus, quod à Medicinæ fortunâ, præsertim in magnorum Medicamentorum administratione, non abhorret : nil enim adeò certum in illâ est, quod fallere etiam accuratissimos Practicos sæpè non possit.

Hucusque de Frigidæ usu in Febribus locuti sumus : verumtamen sunt & alii Morbi, in quibus Aqueam diætâ, & non sine Ægrorum emolumento, analogismo quodam ducti tentavimus. Tales sunt Diarrhœa, Dysenteria, imò & Coeliaca, & Lienterica affectio : tales sunt Ischuria Renalis & Dysuria : tales Cardialgia & Cholera Morbus, Hypochondriaca & Hysterica affectio : nec caremus exemplis Hydropis (quis credat ?) copiosâ Aquâ epotâ curati : referatis nempe cœcis Renum & Alvi viis è quibus & Aqua & serosus latex ubertim effluxit. Imò & salutarem Aqueæ Diætæ usum experti sumus in Variolis, sed in tertio illarum stadio, ad necem Ægris tendentibus, ex Abscessibus in cerebro & Pectore formatis : quo remedio
ingentem

ingentem puris copiam è naribus & ore excerni vidimus. Haud tamen in omnibus his Morbis Aquæ Diætam, hoc est, Aquam solam, omni interdicto Cibo, adhibemus ; sed in Chronicis largâ frigidæ potatione quatuor horis ante parvum prandium, atque alterâ octo horis à prandio, contenti esse solemus.

Hæc quidem sufficere putavi ad meum propositum : unum tamen postremò animadvertendum apprimè esse duco, quoad Aquæ frigidæ exhibendæ copiam ; gravius scilicet delinqui, si minori quantitate propinetur, quàm si excedenti. Quum enim eo fine Febricitantibus in valde ancipiti statu constitutis Aqua exhibeatur, ut in omne Corpus diffusâ, meatus referet, liquoribus motum & tenuitatem naturalem impertiatur, ac membrorum omnium calorem roburque foveat ; id præstituros nos frustra pollicebimur, modicam proxinantes Aquæ quantitatem, quæ in Ventriculo & primis Visceribus moram trahens, tantum abest ut possit ulterius progredi, ut potius cum noxiis humoribus ibi stagnantibus permista, illorum putrefactionem promoveat, Ægroque perniciem molitur. Opus igitur est, ut maximâ quantitate & successivè ingeratur, ad hoc ut copiâ viam sibi paret, & veluti alluvie Corpus universum inundet. Id autem eò audentius prosequendum, si post primam transactam diem, transitûs Aquæ signa per Urinam vel alvum apparuerint. Eò enim Aquam reliquis Remediis securitate præstare putamus, quòd tametsi nonnulla Medicamenta possent fortassè maximos Morbos debellare si excedenti dosi exhiberentur, veluti stibium Diaphoreticum, Bezoarticum, & sal volatile quodcumque

quodcumque, & ipsum Vinum generosum copiosè epotum; verumtamen quis non videt, ex ipsâ excedenti dosi maximum vitæ periculum, debilibus præsertim Ægrotantibus, imminere? sola Aqua innocentissima & tutissima videtur: vix enim Æger est adeò viribus destitutus, qui uberrimam Aquæ copiam sustinere non valeat. Hinc haud *παρὰ μέτρον* factum puto, si etiam cum desperata res est, & jam conclamatum, Medicus facto prognostico, & expositâ quilibet audendi occasione, Aqueam Diætam, etsi contraindicatum remedium, si non præcipiat, saltem permittat: nonnunquam enim improvisis Naturæ Modis, desperatos jam Ægros ex insperato ad salutem rediisse vidimus: ut pro sano consilio illud habendum sit, fatius esse anceps remedium experiri, quàm nullum.

Hæc sunt quæ apud nostrates de Aquæ in Morbis usu experiri usu venit, quo nullum familiarius per vulgi ora nunc fertur Ægriitudinum omnium remedium: ut nostris his temporibus aptari commodè possit Versiculus, quem de *Euripide* à ventris cruciatibus, ope Clysteris maris Aquâ parati, liberato, refert *Laërtius*:

Ἡ Διόλασα κλύσῃ πάντα τῶν ἀνθρώπων κακὰ

An simile accidere possit in frigidioribus Regionibus (de quo haud desperem, nam etiam hybernâ tempestate tales per Frigidam Curationes hîc feliciter prosequimur) videant accuratissimi Viri, qui in Boreis Terræ plagis, non sine maximâ laude & fortunâ faciunt Medicinam. Neapoli Calendis Januariis, Anno 1729. St. V.

NICOLAUS CYRILLUS in Reg. Univ. Neap.
Prim. Med. Prof. & Reg. Soc. Leg. Socius.